

AĞUSTOS 2021

**ÖZBAKIM BECERİLERİNİN
ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN
TÜM BECERİ, İLERİ
ZİNCİRLEME VE TERSİNE
ZİNCİRLEME YÖNTEMİ**

**BÜLTENİN
HAZIRLANMASINDA EMEĞİ
GEÇENLER**

**KURUM MÜDÜRÜ
DENİZ BÜLBÜL**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
AYŞEGÜL KARAKAYA**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
SEVİLAY ŞİMŞEK**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
SELVİ KILINÇ**

**Değerli Okurlar;
Yeni öğretim yılında
hazırlamış olduğumuz
e-bülten çalışmamızı sizlere
sunmaktan gurur
duymaktayız. Başlatmış
olduğumuz
e- bülten
çalışmalarımızı istikrarlı bir
şekilde
sürdürmenin mutluluğu
içerisindeyiz.
Daha önceki e-bülten
çalışmalarımızda
belirttiğim gibi e-
bültenlerimiz gündemli
olarak hazırlıyoruz. Bu ay
Özel Eğitim Bölümümüz
"Özbakım Becerilerinin
Öğretiminde Kullanılan
Beceriler"
konusunda e-bülten
çalışması yaptı.
Siz değerli okurlara iyi
okumalar diliyor,
bu çalışmada emeği geçen
arkadaşlarıma
teşekkür ediyorum.
Hepinize sağlıklı huzurlu
günler dilerim...
**DENİZ BÜLBÜL
ALANYA RAM MÜDÜRÜ****

YÖNTEM VE TEKNİKLERİ TEMEL KAVRAMLAR

Beceri: Beceri, bireyin sahip olduğu yetenekler doğrultusunda gerçekleştirdiği faaliyetlerdir. Bireyin bu faaliyetleri gerçekleştirebilmesi için birden fazla tek basamaklı davranışı basamak atlamaksızın ardı ardına gerçekleştirmesi gerekir. Birkaç davranışın bir araya gelerek daha karmaşık bir davranışı oluşturmasına zincirleme davranışlar denir. Örneğin, boyama, bulaşık yıkama, bankamatikten para çekme vb.

BECERİ ANALİZİ NEDİR?

Beceri Analizi: Bir beceriyi oluşturan her bir öğretilbilir basamağın sıralanmasıdır. Sözü edilen bu basamakların neler olduğunun belirlenmesine beceri analizi denir. Beceri Analizinin Özellikleri Öğretim öncesinde öğrencinin performansını belirlemek. Öğretim sırasında öğrencinin gösterdiği gelişmeyi kayıt etmek ve öğretimin gidişatını izlemek. Öğretim sonunda da değerlendirme yapmak amacıyla kullanılır. İyi bir beceri analizinde öğretilcek becerilerin sırası mantıklılık izlemelidir. Ayrıca, zincirde öğrencinin amaca ulaşabilmesi için gerekli tüm basamaklar yer almalıdır.

ÖRNEK:

Elini Yıkama Beceri Analizi

Elini yıkar.

- a) Kullandığı elini musluğa uzatır.
- b) Musluk başından tutar.
- c) Musluk başını çevirerek açar.
- d) Sabunu alır.
- e) İki eli arasında sabunu tutar.
- f) Ellerini suya tutar.
- g) Sabunu ellerine sürter.
- h) Sabunu yerine koyar.
- ı) Ellerini oğuşturarak köpürtür.
- i) Ellerini suya tutarak durular.

- Beceri analizinin ne kadar detaylı hazırlanacağı öğrencinin performans düzeyine göre farklılık gösterir.
- Çalışılan aynı beceri için kimi öğrencinin beceri analizinde daha az basamak varken kimi öğrencinin analizinde daha çok beceri analizi basamağı olabilir.
- Öğrenci beceri analizindeki bir basamağa takılıp kaldıysa, beceri basamaklarındaki sıralama gözden geçirilir ve daha az karmaşık ara basamaklar oluşturulur.

Beceri Analizinin Öğretime Katkıları

- Bilgi
- Öğretimin Bireyselleştirilmesi
- Öğretimin Kolaylaştırılması
- Objektif Değerlendirme
- Tekrarlanabilirlik

Beceri Öğretim Programının Aşamaları

- Beceri analizinin yapılması ve ölçü aracının oluşturulması,
- Öğrencilerin performans düzeylerinin belirlenmesi,
- Amaçların oluşturulması,
- Öğretim yönteminin belirlenerek öğretim sürecinin yazılması ve uygulanması,
- Öğretim sonu değerlendirmelerin yapılması.

BECERİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1. İLERİ ZİNCİRLEME YÖNTEMİ,
2. TÜM BECERİ YÖNTEMİ,
3. TERSİNE ZİNCİRLEME YÖNTEMİ

Beceri Analizinin Yapılması ve Ölçü Aracının Oluşturulması

- Beceri basamaklarını bellekten oluşturma
- Beceri bizzat yaparak basamakları sırayla yazma

Beceri Analizi Oluşturma Yaklaşımları

- İleri Zincirleme Yaklaşımı
- Tersine Zincirleme Yaklaşımı

İLERİ ZİNCİRLEME YAKLAŞIMI

İleri zincirleme yaklaşımında, analizi yapılan becerinin basamakları yapılış sırasına göre önce yapılandan sonra yapılana doğru sıralanmaktadır.

Örnek;

1. Katlanmış olarak önünde duran çorabı iki eliyle tutar.

-Başat eliyle çoraba uzanır.

-Başat elinin başparmağı çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında ve çorabın topuğu kendine dönük olacak şekilde çorabı tutar.

-Çorabı hafifçe kaldırarak katlarını açar.

-Başat olmayan elinin başparmağı çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı tutar.

2. Çorabı parmak uçlarına yerleştirir.

-Her iki elinin işaret ve orta parmaklarını kendine doğru çekerek çorabı parmakları arasında toplar.

-İşaret ve orta parmaklarını bırakır.

-Çorabın hepsi avucunun içinde toplanıncaya kadar ilk maddeden itibaren tekrar eder.

-Çorabı ayak parmaklarına yaklaştırır.

-Çorabı ayak parmaklarına yerleştirir.

3. Çorabı topuğundan geçirir.

-Her iki elini bırakmadan çorabı topuğuna kadar çeker.

-Ayağını hafifçe kaldırarak çorabı topuğundan geçirir.

4. Çorabı yukarı çeker.

-Her iki elini bırakmadan çorabı yukarı kadar çeker.

TERSİNE ZİNCİRLEME YAKLAŞIMI

Tersine zincirleme yaklaşımında, analizi yapılan becerinin basamakları yapılış sırasına göre en son yapılandan en önce yapılan doğru sıralanmaktadır. Alan yazına bakıldığında, tersine zincirleme yaklaşımıyla analizin, yaygın olarak giyinme becerilerinin öğretiminde kullanıldığı görülmektedir.

Örnek;

1. Ayak bileğine kadar giydirilmiş çorabı yukarı çekerek giyer.

-Her iki eliyle ayak bileğine uzanır.

-Her iki elinin başparmakları çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı iki yanlarından tutar.

-Çorabı yukarı çekerek giyer.

2. Topuğuna kadar giydirilmiş çorabı ayak bileğine çekerek giyer.

-Her iki eliyle çorabın topuğuna uzanır.

-Her iki elinin başparmakları çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı iki yanlarından tutar.

-Çorabı topuğundan geçirip ayak bileğine çekerek giyer.

3. Parmak uçlarına kadar giydirilmiş çorabı topuğuna çekerek giyer.

-Her iki eliyle parmak uçlarına uzanır.

-Her iki elinin başparmakları çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı iki yanlarından tutar.

-Çorabı topuğuna kadar çeker.

-Çorabı topuğundan geçirip yukarı çekerek giyer.

4. Toplanıp eline verilmiş çorabı ayakucuna geçirerek giyer.

-Her iki elinin başparmakları çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı iki yanlarından tutar.

-Çorabı parmak uçlarına yerleştirir.

-Çorabı topuğuna kadar çeker.

-Çorabı topuğundan geçirip yukarı çekerek giyer.

5. Katlanmış olarak önünde duran çorabı giyer.

-Başat elinin başparmağı çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı tutar.

-Çorabı hafifçe yukarı kaldırarak katlarını açar. -Çorabın topuğu kendi tarafında olacak şekilde başat olmayan elinin başparmağı çorabın koncunun içinde, diğer parmakları çorabın koncunun dışında olacak şekilde çorabı tutar.

-Her iki elinin işaret ve orta parmaklarını kendine doğru çekerek çorabı avucunun içinde toplar.

-Çorabı parmak uçlarına yerleştirir.

-Çorabı topuğuna kadar çeker.

-Çorabı topuğundan geçirip yukarı çekerek giyer.

ÖĞRENCİLERİN PERFORMANS DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Tek fırsat yöntemi

Öğrencinin beceriyi gerçekleştirmesi için ortam ve kullanılacak materyaller düzenlenir.

Öğrenciye beceri yönergesi verilir.

Öğrenci gözlemlenerek bağımsız olarak yaptığı (doğru yaptığı) basamaklara “+” konur.

Öğrencinin yapamadığı ya da yanlış yaptığı basamaklara “-” konur.

Öğrencinin eksi (-) aldığı basamaktan itibaren değerlendirme sona erdirilir.

Çoklu fırsat yöntemi

Çalışma ortamı düzenlendikten ve materyaller hazırlandıktan sonra çok fırsat yöntemiyle performans alınır; Öğrenciye beceri yönergesi verilir.

Öğrencinin beceriyi gerçekleştirmesi için 5 sn. beklenir.

Öğrenci gözlemlenerek bağımsız olarak yaptığı (doğru yaptığı) basamaklara “+” konur.

Öğrencinin yapamadığı ya da yanlış yaptığı basamak için öğrenciye hiçbir şey söylenmeden bu basamak öğretmen tarafından yapılır.

Bu basamağa “-” konur. Sonraki basamak için 5 sn. beklenir.

Öğrenci yaparsa bu basamaklara “+” konur.

Öğrenci basamağı yapamazsa ya da yanlış yaparsa, öğrenciye hiçbir şey söylenmeden bu basamak öğretmen tarafından yapılır.

Bu basamağa “-” konur. Beceri analizi tamamlanıncaya kadar bu şekilde performans alınır.

TÜM BECERİ YAKLAŞIMINA GÖRE AMAÇLARIN DÜZENLENMESİ

Tüm beceri yaklaşımı (tüm basamakların bir arada öğretimi), her denemede beceri analizinde yer alan bir basamağın öğretilmesi yerine, basamakların tümünün birden öğretilmesi olarak tanımlanır. Tüm beceri yaklaşımına göre amaçlar düzenlenirken, önce becerinin bütünüyle ilgili uzun dönemli amaç konur. Daha sonra bu uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde en fazla ipucu gerektirenden en az ipucu gerektirene doğru kısa dönemli amaçlar oluşturulur. Her bir kısa dönemli amacı gerçekleştirecek şekilde öğretimsel amaçlar önce yapılandıran sonra yapılandıran doğru sıraya konur. Tüm beceri basamakları için tek bir ipucu düzeyi kullanılır. Tüm beceri basamakları tek bir ipucuyla öğrenildikten sonra bir sonraki ipucu düzeyine geçilir.

İLERİ ZİNCİRLEME YAKLAŞIMINA GÖRE AMAÇLARIN DÜZENLENMESİ

İleri zincirleme yaklaşımında, beceri analizinde yer alan ilk basamakla öğretime başlanarak her denemede yalnızca bir basamağın öğretilmesi söz konusudur.

Diğer bir deyişle, beceri analizinde yer alan ilk basamak öğrenci tarafından doğru olarak sergilendikten sonra ikinci basamağın öğretilmesine geçilir ve bu süreç beceri analizinde yer alan tüm basamakların öğretimi gerçekleştirilinceye kadar sürdürülür.

İleri zincirleme yaklaşımına göre amaçlar düzenlenirken, önce becerinin bütünüyle ilgili uzun dönemli amaç konur.

Daha sonra bu uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde her bir temel beceri için kısa dönemli amaçlar önce yapılandan sonra yapılandan doğru oluşturulur.

Her bir kısa dönemli amacı gerçekleştirecek şekilde öğretimsel amaçlar en fazla ipucu gerektirenden en az ipucu gerektirene doğru sıraya konur.

TERSİNE ZİNCİRLEME YAKLAŞIMINA GÖRE AMAÇLARIN DÜZENLENMESİ

Tersine zincirleme yaklaşımında, beceri analizinde yer alan son basamakla öğretime başlanarak her denemede yalnızca bir basamağın öğretilmesi söz konusudur.

Diğer bir deyişle, beceri analizinde yer alan son basamak öğrenci tarafından doğru olarak sergilendikten sonra sondan ikinci basamağın öğretime geçilir ve bu süreç beceri analizinde yer alan ilk basamağın öğretime değin sürdürülür.

Tersine zincirleme yaklaşımına göre amaçlar düzenlenirken, önce becerinin bütünüyle ilgili uzun dönemli amaç konur.

Daha sonra bu uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde her bir temel beceri için kısa dönemli amaçlar en son yapılandan en önce yapılan doğru oluşturulur.

Her bir kısa dönemli amacı gerçekleştirecek şekilde öğretimsel amaçlar en fazla ipucu gerektirenden en az ipucu gerektirene doğru sıraya konur.

ÖĞRETİM YÖNTEMİNİN BELİRLENEREK SÜRECİN YAZILMASI VE UYGULANMASI

Öğretilecek becerinin özelliğini, öğrencinin özelliklerini, öğretim için ayrılacak zamanı ve öğretmenin yeterliliklerini dikkate alarak yanlışsız öğretim yöntemlerinden herhangi birisini seçerek beceri öğretimini gerçekleştirmek gerekmektedir. Becerileri öğretirken günlük rutinler içerisinde bu becerilerin öğretimine yer verilmesi, hem becerinin daha kolay öğrenilmesine hem de kalıcılık ve genellemenin sağlanmasına hizmet edecektir.

ÖĞRETİM SONU DEĞERLENDİRMELERİN YAPILMASI

- **Becerinin öğretimi gerçekleştirildikten sonra mutlaka öğretim sonu değerlendirmeye yer verilmelidir.**
- **Öğretim sonu değerlendirmenin zamanına, kullanılan yöntemin özelliğine göre karar verilir.**
- **Değerlendirme yapılırken performans alımında olduğu gibi beceri yönergesi öğrenciye sunulur (örneğin, çorabını giy) ve öğrencinin beceri basamaklarını ne kadar gerçekleştirdiği belirlenir.**
- **Beceri analizine göre değerlendirme bittikten sonra “doğru olarak gerçekleşen basamak yüzdesi” bulunur.**
- **Bulunan bu yüzdeler grafiğe uygulama verisi olarak işaretlenir.**
- **Grafikler uygulamanın gidişatı hakkında bilgi sunan önemli kaynaklardır.**

BECERİ ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN İPUÇLARI

1) Fiziksel Yardım İpucunun Verilmesi ve Geri Çekilmesi
Fiziksel yardım, öğrencinin belli bir uyarının (ayırt edici uyarın) varlığında bir beceri basamağını yapmasını sağlamak amacıyla, öğretmenin öğrenciyle birlikte beceri basamağının tamamını yapması ve ne yapıldığını söylemesinden, beceri basamağını hiç yapmayarak ne yapıldığını söylemesine kadar değişen ve elle yapılan yardımdır.

Fiziksel yardım uygulanırken, fiziksel ve sözel ipuçları birlikte kullanılmaktadır.

Öğrencinin beceri basamağını yapmasını sağlamak amacıyla uygulanan fiziksel yardım geri çekilerek öğrenciyi beceri basamağını sözel ipucu ile yapar hale getirmek amaçlanmaktadır.

2)Model Olma İpucunun Verilmesi ve Geri Çekilmesi

- **Model alma, bir kişinin yaptığı hareketi gözleyerek ve taklit ederek yapma ve öğrenmedir.**
- **Beceri öğretiminde model olmanın kullanılabilmesi için, öğrencinin taklit etme becerilerine sahip olması gerekmektedir.**
- **Model olma ipucu, sözel ipucu ile birlikte kullanılır ve öğretim süreci içinde model olunan hareket geri çekilerek öğrencinin sadece sözel ipucu ile hareket yapması amaçlanır.**

3)Sözel İpucunun Verilmesi ve Geri Çekilmesi

Sözel ipucu, öğretmenin, öğrencinin yapmasını istediği davranışı, sözel olarak ifade etmesidir. Sözel ipucu, öğrenciye bir beceriyi yapması için en az yardım etme yoludur. Öğrencinin çoklu fırsat yöntemiyle beceride yapabildikleri belirlenmeden öğretimde sözel ipucunun kullanılması düşünüldüğünde, kullanılacak sözel ipuçlarının öğrenci için anlamlı olup olmadığının araştırılması gerekir. Öğretimde kullanılan ipuçları, öğrenciler başarılı oldukça geri çekilmelidir. Örneğin, “her iki elinle pantolonun belinden tut” , “pantolonun belinden tut” , “pantolonu tut” , “tut” ve “fısıltı sesi” gibi.

ÖZ BAKIM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Öz bakım becerileri ile günlük yaşam becerileri birbirleriyle ilişkilidirler ve bu beceri gruplarını birbirinden ayıran kesin çizgiler bulunmamaktadır. Kimi, giyinme becerilerini öz bakım becerisi olarak ele alırken kimi de günlük yaşam becerisi olarak kabul etmektedir. Öz bakım şöyle sıralanabilir:

1. Elini yüzünü yıkama
2. Bardaktan su içme
3. Tuvalet becerisini kazanma
4. Çatal kullanarak yemek yeme
5. Kaşık kullanarak yemek yeme
6. Bıçak kullanma
7. Terlik giyip çıkarma
8. Bereyi giyip çıkarma
9. Çorap giyip çıkarma
10. Pantolon giyip çıkarma
11. Ayakkabı giyip çıkarma
12. Diş fırçalama
13. Düğme ilikleyip çözme
14. Ceket, palto, mont vb. giyip çıkarma
15. Saç tarama
16. Fermuar açıp kapama
17. Kazak giyip çıkarma
18. Tırnak kesme
19. Banyo yapma

KAYNAKÇA

<https://slideplayer.biz.tr/slide/12461190/>

<http://tugcecolak.com/elini-yikama-beceri-analizi/>

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/119212/mod_resource/content/0/3.beceri.pdf

<https://www.saygicankaya.com/SaygiBlog/BlogDetay?id=3>